

eerste woord

WAAROVER WE SPREKEN ALS WE SPREKEN OVER MIGRATIE

Tuba Bircan

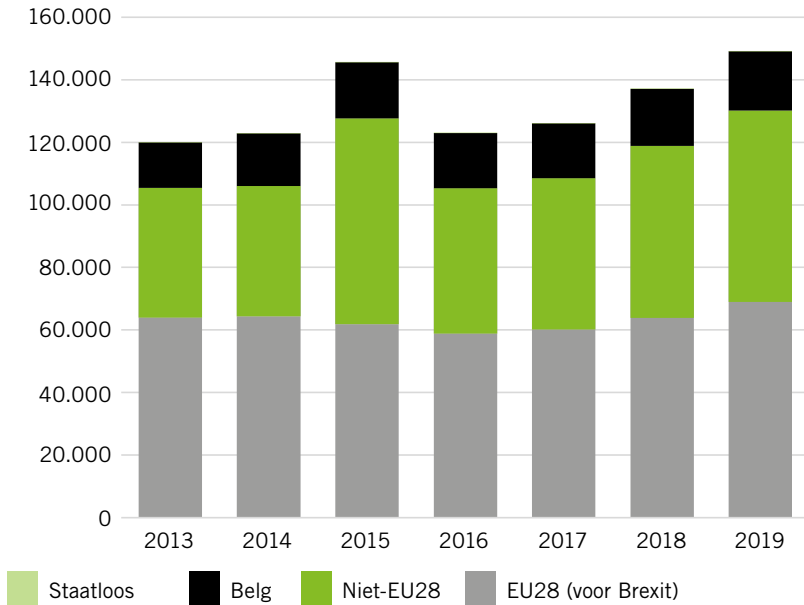
Hoogleraar sociologie, Brussels Institute for Social and Population, Vrije Universiteit Brussel

Heel wat wetenschappelijke inzichten dagen algemene overtuigingen over migratie in de Belgische context uit. Twee grafieken tonen de complexiteit: de verdeling van binnenkomende migranten naar nationaliteit, en de redenen waarvoor verblijfsvergunningen worden verleend. Ze suggereren een verhaal dat verwijderd ligt van de monolithische voorstellingen die de media en politiek vaak bezigen. Hoe kunnen we het migratiedebat herijken op basis van de veelzijdigheid en rijkdom die wetenschappelijke cijfers aantonen?

In het theater van de Belgische politiek komt migratie op de voorgrond naarmate de verkiezingen naderen. De oversimplificatie in het debat ten spijt is het cruciaal om oog te hebben voor de subtiliteiten en genuanceerde waarheden die de wetenschap aanreikt.

Ten eerste benadrukken data over inkomende migratie een veelheid aan landen van herkomst, met een aanzienlijke vertegenwoordiging van zowel EU-, als niet-EU-landen. In tegenstelling tot het vereenvoudigde verhaal, wordt migratie niet gedomineerd door een enkele groep of doel. Het aandeel migranten van binnen de Europese Unie is consequent significant, wat een Europa in beweging weerspiegelt.

Inkomende migratie in België naar nationaliteit

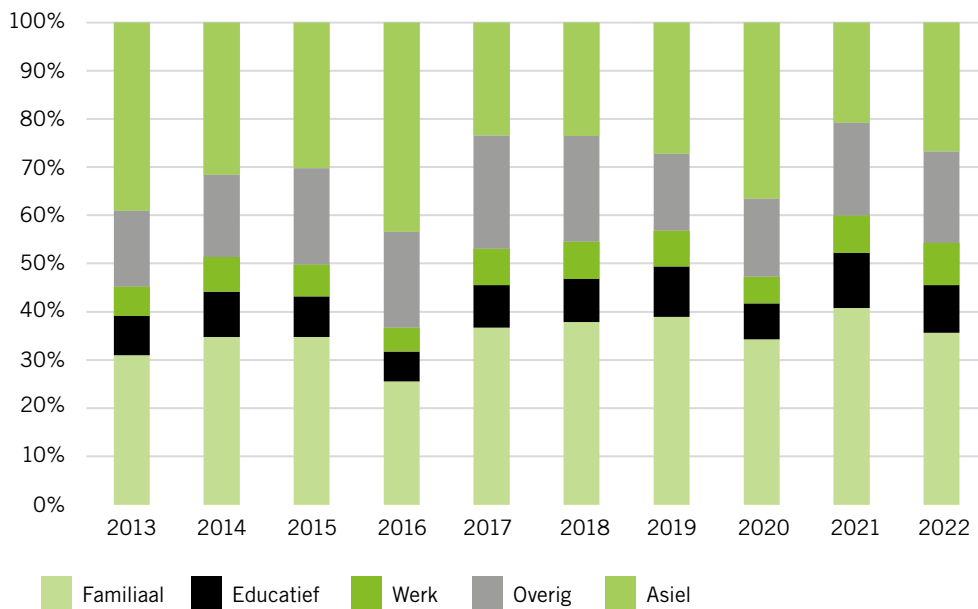
Bron: Eurostat. Door de Brexit telt de EU vanaf 2020 27 landen. De Eurostat-data werden sindsdien nog niet aangevuld.

De redenen voor de zoektocht naar een verblijfsvergunning in België beslaan eveneens een breed spectrum. Onderwijs, werk en gezinshereniging staan als belangrijke drijfveren naast asiel. Die verscheidenheid weerlegt het reducerende stereotype van de migrant als enkel een vluchteling, of een economische opportunist. De realiteit is veel rijker. We moeten het hebben over een gedeelde menselijke ervaring van zoeken naar verbetering en veiligheid, kennis en verwantschap.

MOZAÏEK

België staat internationaal bekend als een baken van diversiteit. Iedere migrant brengt een verhaal mee en weeft het in het sociale weefsel van het land. Dat gaat minder over cijfers, en meer over een synthese van culturen, vaardigheden en perspectieven, over de menselijkheid achter de statistieken. Simplistische generalisaties verdoezelen dat al te vaak. Desinformatie over migratie beïnvloedt de publieke opinie en sensationele politieke campagnes schilderen migranten af als bedreigingen. Laten we dus de perceptie opnieuw op een lijn brengen met de realiteit.

Redenen voor een eerste verblijfsvergunning in België

Bron: Eurostat.

Data leert dat België een kruispunt is geworden van een opmerkelijke variatie aan migranten, zowel wat betreft afkomst als motivatie. De redenen waarom ze België kiezen als hun nieuwe thuis lopen uiteen, van de zoektocht naar een veilig toevluchtsoord tot educatieve en economische kansen. Die veelheid geeft een aanwijzing van de complexiteit van migratie.

Daartegenover staat een politiek discours dat migratie afschildert als een maatschappelijke breuklijn, en inspeelt op de angsten van burgers. Het zijn manieren om migranten tot 'de ander' te maken. Daarmee zien politici de grote rol die migranten spelen in onze samenleving over het hoofd, onder meer op de arbeidsmarkt. In een rapport van 2020 berekende de Nationale Bank dat migratie het Belgische bbp met 3,5 procent had verhoogd in de afgelopen vijf jaar. Toch loopt de integratie van migranten in de Belgische arbeidsmarkt nog steeds aanzienlijk moeizamer dan elders in de Europese Unie. Onderzoek wijst daarvoor naar hoge toetredingsdrempels en discriminaties.

We hebben verhalen nodig die de talloze manieren onderstrepen waarop migranten hun gastgemeenschappen verrijken, zowel economisch en cultureel, als sociaal.

De oversimplificatie in het migratiedebat ten spijt is het cruciaal om oog te hebben voor de subtiliteiten en genuanceerde waarheden die de wetenschap aanreikt.

Migratie zorgt voor een andere Belgische samenleving. Het mozaïek van talrijke culturen dat België geworden is, is een aftastende, levendige en veerkrachtige poging om die nieuwe samenleving vorm te geven. We hebben verhalen nodig die de talloze manieren onderstrepen waarop migranten hun gastgemeenschappen verrijken, zowel economisch en cultureel, als sociaal.

SELECTIEF

Samenlevingen schrijven zich vaak onbewust in op een selectief verhaal over migratie, migranten categoriserend als 'gewenst' of niet, of gebaseerd op vooroordelen. Zo wordt het gesprek over migratie tot dusver overschaduwd door zorgen over assimilatie en integratie, zonder de wederkerige invloed te vieren die migranten en gastmaatschappijen op elkaar uitoefenen. Migrantenvoeren nieuwe talen, verrijken het linguïstische landschap, verbreden het palet in keukens, de artistieke wereld en de culturele dialoog, brengen onverwachte perspectieven binnen, en bevorderen zo innovatie.

De economische bijdrage van migranten reikt verder dan de invulling van kritieke posities op de arbeidsmarkt, vaak in weinig populaire banen en sectoren. Ze worden net zo goed consumenten, ondernemers en investeerders. Ze genereren een vraag naar nieuwe goederen en diensten, en leiden zo tot een nieuwe dynamiek en banencreatie. Hetzelfde geldt voor de sociale en culturele bijdragen van migranten, in dialoog met de autochtone bevolking ontstaat een proces van wederzijdse educatie. De samenleving is niet statisch, maar evolueert voortdurend in haar begrip van zichzelf en van de wereld.

Migratie is een reactie op gedeelde uitdagingen van de mensheid, zoals economische ongelijkheid, conflict en milieuvernietiging. Door die universele aspecten van de migratie-ervaring te benadrukken, onderstrepen we onze gedeelde menselijkheid en de onderlinge verbondenheid. Migratie is een opportuniteit voor samenlevingen. Om te evolueren, nieuwe perspectieven te integreren en een meer inclusieve en diverse toekomst op te bouwen. Het discours over migratie zou moeten overgaan van *vrees* naar *kans*. Als we migratie omarmen, kunnen we het zien als een krachtige katalysator voor een meer onderling verbonden, diverse en bloeiende wereldgemeenschap. ■